

Forum for tillitsvalgte, 13.–14. mars, Grand Hotel, Oslo:

Problemet først – så løsningen

En engasjert forsamling av tillitsvalgte hadde mange innspill til NTFs politiske ledelse, blant annet at de ønsket at pengene skulle følge pasienten og bedre samordning mellom helsegruppene. Statssekretær i Helse- og omsorgsdepartementet, Lisbeth Normann kunne også fortelle forsamlingen noe om den nye regjeringens planer. Dommen i ESA-saken var akkurat gjort kjent, og hun fikk også spørsmål om dette.

Hvor går veien videre for helse-Norge? spurte Bjarne Håkon Hanssen fra First House. Og hvordan jobber vi med politikk? Han ga forsamlingen en innføring i de politiske prosessene og delte sine refleksjoner om helsetjenesten sett i lys av regjeringens prioriteringer.

– Det er helt grunnleggende å kommunisere problemet før en kommer med løsningen, sa Hanssen. Det er en av de vanligste feilene interessegrupper gjør, og det er noe av det viktigste når en skal gi innspill til myndigheter. Som forening er problemene åpenbare, men det er de ikke for myndighetene. De må få presentert problemet først. Hvis en kommer og sier at en har løsningen, vil de aldri forstå problemet, sa han, og viste til pensjonsreformen som et godt eksempel. Her ble problemet så grundig presentert, at til og med LO stemte for en reform.

Han fortsatte med å trekke opp de store linjene: Det viktigste som skjer i Norge i dag, det som alle politikere er opptatt av men som ikke er en stor sak i seg selv, er demografi og velferd. Eldrebølgen skyter fart fra 2015, da runder etterkrigsbarna 70 år. Og selv om folk lever lenger og er både spreke og friske, forsikret han om at det ville det bli armod nok å ta av.

I 1939 ble det født 46 000 barn. I 1946: 70 000 barn. I 2026 er de 80 år. Dette er problemer alle politikere tenker på.

En annen ting er dødsårsakene. Før døde folk av infeksjonssykdommer, de er nå er under kontroll. Så kom hjertesykdommer, som også er redusert. Nå kommer de store livsstilssykdommene som diabetes, kols, rus og psykiatri. Det anslås at ti prosent av befolkningen har, eller er i ferd med få, diabetes.

– Det er viktig at dere er en del av løsningen når disse store sakene skal løses, sa Hanssen. God tannhelse er sjelden i fokus. Dere må sørge for å løfte dette fram som avgjørende viktig for å lykkes med en nødvendig omlegging. Løsningen vil ligge i enda større oppmerksomhet rundt «det gode liv», som betyr å bo lengst mulig i egen bolig. Velferdsteknologi vil i denne sammenhengen også bli viktigere og viktigere.

Også når helsetjenesten skal innrettes slik at den skal hindre at sykdom utvikler seg, trengs et tannhelseperspektiv. En kommunereform vil komme ganske snart. Denne regjeringen har en klar fordel av at de ikke trenger å ta hensyn til Senterpartiet, sa Hanssen. De vil satse på større og robuste kommuner hvor det vil være større vekt på fore-

bygging. En del av avtalen med Venstre og Kristelig Folkeparti er større og mer robuste kommuner. Hva skal tannlegenes posisjon være i denne debatten?

Mål og ønsker

Bjarne Håkon Hansen og flere fra First House ledet så et gruppearbeid, hvor forsamlingen av tillitsvalgte var delt inn i grupper som diskuterte og kom med innspill til ledelsen av Tannlegeforeningen.

Gruppene hadde ganske like prioriteringer og punktene som ble nevnt oftest var:

- Pengene bør følge pasienten. Slik kan de behandles av både private og offentlige tannleger, og behøver ikke å bytte sin faste tannlege ved en viss alder.
- Det må satses mer på forebygging, spesielt rettet mot røyking og kosthold. Tannleger bør være en større del av forebyggingsarbeidet i kommunene.
- Det bør brukes mer tid enn i dag til forebygging hos barn og unge.
- Tannleger må inkluderes i folkehelsearbeidet.
- Det er en selvfølge at tannleger skal ha henvisningsrett til medisinsk spesialist.

Tidligere helseminister og pr-rådgiver i First House, Bjarne Håkon Hanssen, fortalte de tillitsvalgte noe om hvordan man lykkes med politisk arbeid.

Statssekretær i Helse- og omsorgsdepartementet, Lisbeth Normann, snakket om hva regjeringen vil gjøre de neste fire årene.

– Det må bidras til bedre samordning mellom helsegruppene.

Bjarne Haakon Hansen oppsummerte blant annet med å si at det er helt feil å ha fylkeskommunen som forvaltningsnivå. Tannlegene er igjen i et helsemessig vakuum og at samhandling og tverrfaglighet er helt vesentlig for å lykkes.

Regjeringens mål

Statssekretær i Helse- og omsorgsdepartementet, Lisbeth Normann, kunne fortelle at den nye regjeringen vil legge vekt på at det ytes kvalitetssikrede helsetjenester til innbyggerne på alle områder. Som et ledd i kommunereformen vil det etableres robuste kommuner som håndterer helseutfordringene landet står overfor, sa hun. Ordningen med gratis tannundersøkelse til alle over 75 år er fjernet, til en del protester, og omprioritert til andre formål. Disse pengene brukes bedre på dem som trenger det mest og en vil heller utvide de gruppene som kan få støtte. En vil blant annet

se om gruppene med lave inntekter og høye tannlegekostnader kan skjermes bedre. Her kan en sammenligne med svenskene, som har hatt en slik ordning siden 2008. Her gjelder det igjen å forbedre et system og kodeverk for behandling og diagnoser i privat tannhelsetjeneste, slik at en får god statistikk for hele befolkningen.

Hun kunne ellers fortelle at en ny folkehelsemelding kommer om kort tid, og at det er behov for å styrke forskningsinnsatsen innen odontologi.

ESA-saken, hvor klager har fått medhold, krever at departementet må lage nye lover og forskrifter som vil tre i kraft fra årsskiftet 2015.

– Fritt behandlingsvalg er et mål for denne regjeringen. Her vil også organiseringen av tannhelsetjenesten ha en naturlig del, sa Normann.

En ny tannhelseslov vil komme i løpet av ikke altfor lang tid. Tannhelse har betydning for et helhetlig helsetilbud.

– Vi har mye vi vil ha gjort på tannhelsefeltet, og er avhengig av dialog og

samarbeid. Som sykepleier var min erfaring at munnstell ikke er prioritert på sykehus og institusjoner, sa hun.

Det var flere spørsmål fra salen.

Blant annet om utfallet av ESA-saken: Hvordan kan en sammenligne prisene i offentlig og privat tannhelsetjeneste? Normann svarte at dette oppdraget gis videre, og at i resten av helsevesenet er det lang erfaring i å regne på offentlige og private tjenester.

Et annet spørsmål dreide seg om agensier som er strøket fra trygdens refusjoner. Hun syntes dette var viktige faglige innspill å få til revisjon av regelverket.

Fritt behandlingsvalg i tannhelsetjenesten – når kommer det? Ble det spurt. Normann svarte at de utreder rusfeltet først, så kommer dette etter hvert.

NTFs president, Camilla Hansen Steinum, sa at hun håpet at pasientsikkerhet og kvalitet ble ivarettatt. Det er en bekymring at mange aktører i bransjen som tilbyr tannhelsetjenester uten autorisasjon. Dette er spilt inn til myndighetene. Normann svarte at de tar dette alvorlig. De er opptatt av forutsigbarhet og kvalitet, ikke bare innenfor tannhelsetjenesten, men på hele helsefeltet.

Kompetansesentrene

Visepresident i NTF, Arnt Einar Andersen, snakket om kompetansesentrene, som ble utredet på 90-tallet, hvor det var dårligere spredning av få spesialister, lite eller ingen forskning utenfor fakultetene og ingen rådgivning for tannleger. Bestillingen var fem kompetansesentre som skulle drive med fagutvikling og forskning, og gi behandlingstilbud til pasienter med behov for tverrfaglige spesialister.

Bivirkningene har blant annet vært rekrutteringsproblemer. Kompetansesentrene skal fylles opp med dem som allerede er en mangelvare. Når en flytter ressurser fra universitetene svekker

en i mange tilfeller grunnutdanningen, sa Andersen. Kompetansesentrene ligger for øvrig ofte ikke i distriktene, og en ender opp med en kompetansesentralisering i stedet for en kompetansespredning.

Problemstillingene er heller ikke de samme nå som i 1998. Det er mange flere søkere til tannlegestillinger, men allikevel liten og ujevn spredning av spesialister. I Osloområdet er det ikke marked for flere spesialister, ble det hevdet fra salen. Og hvor desentralisert er spesialistutdanningen når kompetansesentrene hører til i samme bygg, som i Bergen og Tromsø? Det ble nevnt at en liten by som Arendal har 5–6 kjeveortopedier.

– Et nytt kompetansesenter i Oslo vil fungere som en årelating av spesialistkompetanse fra Universitetet i Oslo. Utdanning av spesialister må skje i et solid miljø, ikke desentralisert, lød en av kommentarene fra salen.

Historisk mange søkere

Informasjonssjef i NTF, Morten H. Rolstad, la frem tall fra en arbeidsmarkedsundersøkelse for tannleger foretatt i februar–mars 2014. Både fylkestannlegene og lokalforeningene ble spurt om antall nyansettelser, antall søkere, rekrutteringstiltak om de prioriterer norskutdannede og hvor mange ubesatte tannlegestillinger de har i fylket i dag.

Kommentarene fra fylkestannlegene var at de hadde historisk mange søkere til ledige stillinger. Det er stor pågang av tannleger med lisens, men uten norsk autorisasjon som har studert i forskjellige europeiske land, både utlendinger og etniske nordmenn. Det er mange søkere, men ikke alle er reelle eller relevante.

Det var svært liten forskjell mellom svarene fra fylkestannlegene og fra lokalforeningene.

På spørsmål om de norskutdannede ble prioritert, ble det svart at de legger

Tillitsvalgt fra Aust-Agder, Jon Eigil Tønnevold Fiane, legger fram resultatet av gruppearbeidet.

vekt på språklige kunnskaper og egnethet, og at med mange søkere ble den best egnede valgt.

To fylker har mellom seks og ti ledige stillinger i dag. Dette var for øvrig det eneste punktet hvor svarene avvek noe fra hverandre, og UTV-lederne mente det var noe færre.

I Rogaland er det stor tilflytting til regionen, men her er oppfatningen at det er mer enn nok pasienter til alle. I andre fylker som mener at markedet begynner å bli mettet, er oppfatningen at det ikke er vanskelig å få jobb, men det kan være vanskelig å fylle opp timeboka.

Hovedinntrykket er at det er svært god tannlegedekning i privat sektor. I offentlig sektor er det gjennomgående god dekning. Noen få steder er det vakanser, blant annet i Sogn og Fjordane.

Hvordan vurderer de spurte arbeidsmarkedet for tannleger i et toårsperspektiv? I Hedmark er situasjonen den at de har mange søkere til hver stilling, men liten stabilitet. I et femårsperspek-

tiv kan det være annerledes. Store alderskull nærmer seg pensjonsalder. Det kan blant annet bety mindre press i byene.

Stauts obligatorisk etterutdanning

NTFs utdanningssjef Øyvind Asmyhr innledet Forum for tillitsvalgte torsdag kveld med en gjennomgang av status for obligatorisk etterutdanning for NTFs medlemmer. Foreningens representantskap vedtok i 2011 å innføre en ordning der medlemmene pålegges å ta etterutdanning. Kravet er 150 timer etterutdanning over fem år. 100 timer skal være godkjent av NTF, 50 timer kan være egenaktivitet.

Videre heter det: «I de 100 timene vil all kursaktivitet i regi av NTF bli godkjent og også timer som er godkjent av NTFs Godkjenningsutvalg. Kurser for tillitsvalgte vil inngå i denne kvoten. Kursgivere og forelesere vil få godkjent timer av godkjenningsutvalget. Eksempler på egenaktivitet kan være deltakelse på eksterne kurs (ikke forhåndsgodkjent av NTF), lesing av faglittera-

tur, tillitsvalgtarbeid, kvalitetssirkler og liknende.»

Rapporten som lå til grunn for representantskapet vedtak sa også at det skulle gis en årlig tilbakemelding til medlemmene om deres etterutdanningsstatus. Videre skulle det sendes oppfordring til dem som etter tre år har mindre enn 50 timer. Det etableres et register av NTF over de medlemmer som har oppfylt kravet etter fem år, het det til slutt. Ellers er det ikke vedtatt sanksjonsmuligheter overfor medlemmer som ikke oppfyller etterutdanningskravet.

Status 1. januar 2014, to år etter at ordningen trådte i kraft er at av en total på 4 337 yrkesaktive medlemmer har 767 registrert 0 timer, 607 har registrert 0–24 timer, 436 har registrert 25–49 timer, 943 har registrert 50–99 timer, 698 har registrert 100–149 timer, 460 har registrert 150–199 timer og 426 medlemmer har registrert over 200 etterutdanningstimer.

Utviklingen fra målingen 1. januar 2013 er slik: I 2013 hadde 31 prosent registrert 0 timer, i år var tallet 17 prosent.

15 prosent hadde 0–24 timer i 2013, mot 13 prosent i år. 25–49 timer hadde 11 prosent i 2013 og 10 prosent i år. 50–99 timer hadde 21 prosent ved begge målingene. 11 prosent hadde 100–149 timer i 2013, mot 16 prosent

i år. 6 prosent hadde 150–199 timer i 2013 mot 10 prosent i år. 2 prosent hadde over 200 timer i 2013, mot 9 prosent i år.

Asmyhr viste også fylkesvise, eller lokalforeningsvise, forskjeller i antall registrerte etterutdanningstimer, fordelt på offentlig ansatte og privatpraktiserende. Til slutt viste han en oversikt over antall etterutdanningstimer ut fra eksamensår Tallene er tilgjengelige i NTFs sekretariat.

Tenk Tank

Asmyhr fortsatte innledningen om etterutdanning med å gi en status for Tank, Tannlegeforeningens nettbaserte kurs.

Tanken bak Tank er å gi medlemmene oppdatert, riktig og kvalitetssikret kunnskap. Kursene blir produsert av NTF i samarbeid med fagspesialister. Det skal være enkel og automatisk registrering av etterutdanningstimer. De første nettbaserte kursene skal hjelpe medlemmene til å imøtekomme myndighetskrav.

Status i dag er at kurs i smittevern og personvern og informasjonssikkerhet er tilgjengelige, under nettbaserte kurs på www.tannlegeforeningen.no. Medlemmene velger selv når og hvor de vil gjennomføre kursene. Innlogging foregår via min side. Brukernavn er det samme som medlemsnummer. Betaling

skjer via sikker nettbasert betalingsterminal (Nets)

Du trenger PC, mac eller nettbrett, du trenger internett og du trenger lyd.

Planlagte kurs fremover er: Personvern og informasjonssikkerhet del 2, Strålevern for tannleger Protetikk, prepareringsprinsipper og materialer, Kirurgi, fjerning av visdomstenner, Endodonti, Legemiddelbruk, med mer, avsluttet Asmyhr. En håndsopprekning viste for øvrig at to av deltakerne på Forum for tillitsvalgte har tatt et kurs gjennom Tank.

Interessen er vekket, og det går sakte fremover, sa Asmyhr, og viste til rapporten om Tank i Tidende nr. 1 i år:

http://www.tannlegetidende.no/index.php?seks_id=543227

Verdens tannhelsedag

I anledning verdens tannhelsedag den 20. mars ble alle lokalforeningene oppfordret til å kontakte lokale aviser i forbindelse med en ny undersøkelse om syreskader hos 18-åringene. Alle lokalforeningene fikk tilsendt veiledning og materiell på e-post.

*Tekst: Kristin Aksnes og Ellen Beate Dyvi
Foto: Kristin Aksnes*